

Dimény H. Árpád fordításai

JIM HARRISON

(1937. DECEMBER 11. – 2016. MÁRCIUS 26.)

Az amerikai költő és író a Michigan állambeli Graylingben született. Tizenkét regénye és kilenc novelláskötete jelent meg, ezenkívül emlékiratokat, gasztromemoárt, gyermekirodalmat és forgatókönyveket is írt, de mindenekelőtt költőnek tartotta magát, haláláig 18

verseskötete jelent meg. Legismertebb munkája a *Legends of Fall* (*Az ősz legendái*) című regénye, amit *A szenvedélyek viharában* címmel filmesítettek meg, és világsiker lett. Számos nyelvre lefordították műveit, magyarul korábban nem jelent meg nyomtatásban verse.

Ismét a halál

(*Death Again*)

Ne váljunk érzélgőssé vagy komorrá, ha a halálról van szó. Igazából ez a legegységesebb cselekedetünk a születéssel együtt. Gondoljunk rá úgy, mintha reggelit készítenénk, hisz pont annyira hétköznapi. Beletörsz két tojást egy edénybe, vagy egy edényt két tojásba. Belesusszansz a koporsóba, amikor a nedveket már lecsapolták, vagy még jobb, a tűzbe csusszansz. Persze egy picit nehéz elfogadni az utolsó csókod, utolsó italod, az utolsó étkezésed, amit a halálraítéltek egészen pontosan meg szoktak határozni, mit kérnek, mintha mondjuk, Istentől kapnák azt a sajtburgert. Pár szerelmünk talán elshuhan lelki szemeik előtt, de valójában az egész egy békésen szunnyadó tó a hajnal küszöbén, miközben köd száll fel, és egy magányos őrült szolngat, és mozdulatlanul bámulod az áttetsző vizet. Ismét csak annyit fogunk tudni, mint gyerekként, amennyit tudnunk hivatott, hogy a víz hideg és mély, és hogy a nap csak a felszínt melegíti.

Élet

(*Life*)

Már nem vagyok szakavatottja az életnek. Néha mikor felébredek, rá sem ismerek. A házak, autók, a bútorok, a könyvek mind csak derengenek, míg a fák, a madarak és a lovak tisztán kivehetők. Ugyanakkor értem a régi idők különféle zenéjét – a 19. század előttiéket. Vajon hol voltam mindez idő alatt? A vonat ablakából számolom a virágokat Sevilla és Granada között, meg a bikákat és az olajfákat. Nem tudtam Lorca szobájában aludni, mert kísértetjárta. Még az üveg bor is lidércessé vált, amit vittem. Spanyolország nem heverte ki meggyilkolását. Éjszakái tele vannak a halál vörös fogával. Sokan voltak, aki követték. Nem tudsz számolni fent is, lent is, egyszerre madarakat és virágokat.

Larsonék holstein bikája

(*Larson's Holstein Bull*)

A halál bennünk várakozik, hogy egy ajtó kinyíljon. Türelemes, mint egy döglött macska. A halál egy húsvér ajtókilincs. A halál az az angyali tanyai lány, akit felöklelt a bika iskolából hazafelé jövet, amikor rövidítésképpen átvágott a legelőn. Hetedik osztályba járt, de se írni, se olvasni nem tudott. Nem volt már szűz. „Gyengeelméjű”, mind így beszéltünk róla. Májusban történt, amikor nyílik az orgona, és hullanak a csillagok. Hatvan éve itt lakik az emlékezetemben. A halál mindent elrabol, kivéve a történeteinket.

EMBERSZIGET

Csinta Samu

Tágra nyílt égszínkék szemekkel, tiszta tekintettel ül a padon, előtte járókeret, amely elsöre amolyan öltözékkiegészítő benyomását kelti, hiszen a taxi érkezésének hírére régi reflexek állítják talpra. De csak egy pillanatra, mert lábai, egyensúlyközpontja szinte rögtön cserben hagyják, bizony jó, hogy előtte a kapaszkodó. Ott ül a padon, derűsen szemlélődik, mint aki már mindent látott, és tisztában van vele: ezt a világot csak derűsen, megbocsátóan szabad kezelni, hiszen olyan, amilyen, jobbat aligha lehet várni tőle. Az ember már-már melléje ülne, talán csak úgy hallgatni a belőle áradó mosolygó, szótlan optimizmust, talán meg is kérdezni tőle a titkot: hogyan lehet ilyen szépen, derűsen megöregedni? Hiszen annyi keserves, fájdalommal, szenvedéssel terhelt öreget látni, akiket nem kímélt az idő. Vonszolják magukat a szó tényleges és átvitt értelmében egyaránt, mint akik már nem hisznek abban, hogy valaha is meghallhatják az éteri hangot, amely – Weöres Sándorral szólva – azt mondja: no gyere, tedd le.

Az idősothton társadalma amúgy az életkor diktálta kézifékes fokozatban is nyüzsgő hangyaboly benyomását kelti. A hajdan harsányak ma is hangosak, a félénkek minden és mindenki elől kitérve csoszognak papucsukban, a „kapitányok” változatlanul rajtuk élnek ki diktátorhajlamaikat: gyere már, meddig várjak rád, hogy gomboltad be azt a lajbit, megint vékony zoknit húztál, aztán főzhetem neked a teát. Az udvarlós típusú férfiak ma is szükségét érzik, hogy valamennyi szembe jövő nőnek tegyék a szépet, poros bókok hangzanak el, az aszisztensnő rutinosan válaszolgat a vadászöszton eme kései megnyilvánulásaira.

A hajdani elegancia egyre kopó jegyeit magán hordozó, összetöpörödött bácsi keresi az előtérben az újságot, látszik rajta, tudatában az olvasás változatlanul az ebéd utáni szieszta része. Miután nem találja az aznapi lapot, beletörődve emel le egyet a halom tetejéről, szinte mindegy, mit, a mindennapokhoz kell a betű. A délelőtti kézműves foglalkozások során is az első sorban ül, lelkesen hajtogatja a papírlapokat, mártogatja az ecsetet a vízfestékbe,

őszinte, gyermeki örömmel könyveli el az érkező dicséretet. Élete társa kedves, mosolygó hölgy, régről beágyazódott gesztusokkal, mondatokkal igyekszik irányítani emberét, aki azért picit lázad, gyönyörűen süt a nap, mondja, inkább melegedik még egy keveset az udvaron. Az ajtó előtt aztán nagyobb nyújtózkodik, mint amennyit megroppant csigolyái engednének, ijedten néz körül, vajon észrevette-e valaki fájdalmas fintorba torkolló nyújtózkodását.

A nyugalmazott színésznőt itt is kisebb udvartartás veszi körül, mindenki sütkérezne egy keveset a primadonnának járó fényben. A város egykori futballistakedvencét több mint fél évszázaddal ezelőtti meccsekről kérdezik, gólokról, vélt bundákról, mert sosem késő kicsit bennfentessé válni az élet nagy dolgaiban. Közben megy a néha gonoszkodó piszkálódás, az időlegesen beköltöztetett otthonlakót „nyugtatgatják”: majd meglátod, itt felejtenek téged is, mint... – és érkeznek az örök történetek a gyermekek, hozzátartozók hálátlanságáról, a magából kifordult világról.

A tiszta tekintetű hölgy azúrkék víztükör által övezett szigetként látszik kiemelkedni a mindennapok néha piszkos tajtékok vető áradatából. Egyenes tartással üldögél, néha visszamosolyog az őt nyugtatgató gondozóra, miszerint öt perc múlva itt a taxi. Érzem, meg kell ismerkednem vele, melléje ülök hát, és a percekkel ezelőtt befejeződött ebéd felől érdeklődöm. Rám néz szótlanul, szinte titokzatosan mosolyog. Imponálóan érzem a diszkréciót, amellyel a talán nem kifogástalan ebédet nem hajlandó minősíteni. Van ilyen, mert hát többnyire finom a nagyobb mennyiségben főtt étel, de néha bizonyára mellé is lehet fogni vele, nyugtázom kettőnk néma párbeszédét.

Megérkezik az autó, a hölgy „felpattan”, majd a járókeret és egy gondozó segítségével távozik. Helyére rögtön lehuppan egy társ, és szinte konspiratív módon súgja a fülembe: már arra sem emlékszik, mit evett. Kint elindul a taxi, fedélzetén egy azúrkék, immár egyre messzebb sodródó emberszigettel.

Költözés

(*Moving*)

Nem azok, akik itt éltek és elmentek, hanem amit hátrahagytak: egy megtépázott seprű, üres vállfák, egy játékbaba lábai, a birtoklási vágyunk tévedései, hogy emlékeztessenek önmagunkra; ha nincs alkohol vagy hit, az unalom omlasztja a falakat, de bármilyen új mámor megerősítheti azokat, egy kéjsóhaj, kis cirógatás, párnába fojtott kacarászás; ajándékként hagyjuk magunk mögött a hétszobányi levegőjét az egykor katedrálisnak hitt háznak, képzelt fenevadakkal ablakai előtt, és egy nő keserű bánatát, alálógatva a mennyezetből, mint valami látványosságot. Végül mégis itt vagyok, egyre többször találok magam megüresedett sivárságban, a sötétben állok, háttal egy ablaknak, és a ház hajóként siklik velem a múltba, vissza, egyre mélyebbre, annak az esztendőnek a sötétjébe, amikor mindez megtörtént.

Húsvét 2008

(*Easter 2008*)

A tudósok úgy tartják, a halál folyékony. Belépünk a vizek világába, miután elengedjük az irányítást, ami nem is volt a mienk. Zene szól majd, mint mikor távoli motorcsónak hangját halljuk a víz alól, úszás közben. Az erre vonatkozó megállapítások zavarba ejtők, de a víz egyszerűen csak önmagává mossa a zenét. Mivel nem lesz fülünk és szájunk, megkönnyebbülés lesz feladni a nyelvet, érezni a fölöttünk szálló madarat anélkül, hogy mondanánk, madár, és hallanánk fáradhatatlan vérünket fel és alá pumpálni. Nincs szükségünk fülekre észlelni az átsuhanó bolygókat, vagy a holtakat, akik már rég eldöntötték, hogy semmi mást nem érdemes mondani, csak dicsőség, azért, hogy részesei lehetnek annak a világnak, melyet szolgáljaként otthonnak nevezünk. Amikor Krisztus kiemelkedett a vízből, csak csodálkozott az isteneknek, akiket rég maga mögött hagyott, amikor viszatért negyven nap után a pusztából.